

โครงการส่งเสริมและพัฒนาสินค้าเกษตรชีวภาพ (สมุนไพร) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 ของ (ส่วนราชการ) สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดพิษณุโลก

1. ประเด็นหรือเรื่องในการมีส่วนร่วม

ส่งเสริมการผลิตและแปรรูปวัตถุดิบสมุนไพรให้มีคุณภาพและมาตรฐาน โดยแผนการส่งเสริมการเพิ่มผลิตภาพสมุนไพรที่มีคุณภาพสู่การผลิตสมุนไพรที่มีมูลค่าสูง (High value added) โดยคำนึงถึงปริมาณและคุณภาพมาตรฐานตามความต้องการของตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยการขับเคลื่อนการผลิตสมุนไพร แบ่งเป็น 1) ต้นน้ำ ผลิตสมุนไพรปลอดภัยให้ได้มาตรฐาน GAP หรือเกษตรอินทรีย์ใช้เทคโนโลยีในการผลิต มีการปลูกแปลงใหญ่ สนับสนุนกลุ่มวิสาหกิจ สหกรณ์ 2) กลางน้ำ การแปรรูปผลิตภัณฑ์ใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มมูลค่า นวัตกรรมต่อยอด การลงทุนวิจัย 3) ปลายน้ำ ส่งเสริมตลาดชุมชน ออนไลน์ ตลาดกลางสมุนไพร ณ วิสาหกิจชุมชนบ้านโคกสมุนไพรไทย หมู่ 6 ตำบลไทรย้อย อำเภอนิคมบ่งราย จังหวัดพิษณุโลก ดังนี้

1.1 วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2569 กิจกรรม การจัดอบรมการส่งเสริมสนับสนุนองค์ความรู้ในการผลิตพืชสมุนไพรให้มีคุณภาพมาตรฐาน การพัฒนาความรู้ระดับการปลูกพืชสมุนไพร และพัฒนาคุณภาพวัตถุดิบสมุนไพรและกิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนองค์ความรู้ในการผลิตพืชสมุนไพรให้มีคุณภาพมาตรฐาน พัฒนาการผลิตพืชสมุนไพรสู่มาตรฐาน GAP พืชสมุนไพร หรือเกษตรอินทรีย์

1.2 วันที่ 26 มีนาคม 2569 กิจกรรม การจัดฝึกอบรมสาธิตการแปรรูปสมุนไพรขึ้นต้น การพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูป และพัฒนาความรู้การทำแผนธุรกิจ (Business Model)

2. สรุปข้อมูลของผู้มีส่วนร่วม

เกษตรกร สมาชิกวิสาหกิจชุมชนบ้านโคกสมุนไพรไทย หมู่ 6 ตำบลไทรย้อย อำเภอนิคมบ่งราย จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 30 ราย สามารถปรับเปลี่ยนระบบการผลิตพืชสมุนไพร สู่เกษตรปลอดภัย เข้าสู่มาตรฐาน GAP หรือเกษตรอินทรีย์ ส่งผลให้กลุ่มเกิดความเข้มแข็งทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม มีการแปรรูปวัตถุดิบสมุนไพรขึ้นต้นที่มีคุณภาพ ส่งผลให้มูลค่าการจำหน่ายในรูปแบบวัตถุดิบเพิ่มขึ้น รวมทั้งสร้างมูลค่าเพิ่มจากผลิตภัณฑ์

3. ผลจากการมีส่วนร่วม

การส่งเสริมและพัฒนาสินค้าเกษตรชีวภาพ (สมุนไพร) เพื่อยกระดับการผลิตพืชสมุนไพร ที่มีศักยภาพ โดยการพัฒนาพื้นที่การปลูกพืชสมุนไพรเชิงเศรษฐกิจในเมืองสมุนไพร ให้เกษตรกรสามารถรวมเป็นวิสาหกิจชุมชนหรือแปลงใหญ่ ผลิตพืชสมุนไพรที่มีคุณภาพเข้าสู่มาตรฐาน GAP หรือเกษตรอินทรีย์ นำไปสู่เกษตรมูลค่าสูง และสามารถนำไปแปรรูปวัตถุดิบสมุนไพรเบื้องต้น เพื่อจำหน่ายหรือนำไปผลิตยาที่มีสาระสำคัญที่ตรงตามความต้องการของแหล่งจำหน่าย รวมทั้ง ช่วยส่งเสริมให้เกษตรกรและกลุ่มเกษตรกรที่ผลิตสมุนไพรมีรายได้เพิ่มขึ้น สามารถปรับเปลี่ยนระบบการผลิตพืชสมุนไพรสู่เกษตรปลอดภัย หรือเกษตรอินทรีย์ ซึ่งเป็นรูปแบบในการทำเกษตรกรรมยั่งยืน ส่งผลให้กลุ่มเกษตรกรเกิดความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

4. การนำผลจากการมีส่วนร่วมไปปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานของหน่วยงาน

เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2568 ได้จัดเวทีวิเคราะห์ศักยภาพของสมาชิก ณ วิสาหกิจชุมชนบ้านโคกสมุนไพรไทย หมู่ 6 ตำบลไทรย้อย อำเภอนิคมบ่งราย จังหวัดพิษณุโลก เพื่อนำข้อมูลผลการจัดเวทีวิเคราะห์พื้นที่ฯ นำมาวางแผนการจัดกระบวนการเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตพืชสมุนไพรและถ่ายทอดองค์ความรู้ตามความต้องการของสมาชิกฯ ดังนี้

วิสาหกิจชุมชนบ้านโคกสมุนไพร่ไทย เริ่มดำเนินการเมื่อปี 2563 รวมกลุ่มเกษตรกร ในพื้นที่ หมู่ 6 ตำบลไทรย้อย อำเภอนิคมบ่งพร จังหวัดพิษณุโลก ดำเนินงานโดยมีองค์ความรู้เพิ่มมากขึ้นในการวางแผนการพัฒนา กิจกรรม ผ่านการอบรมในส่วนที่ราชการได้จัด ทำให้ได้เรียนรู้การจัดการบริหารกลุ่ม มีการวางแผนการพัฒนาที่จะเก็บ ข้อมูล จัดทำเอกสารให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เป็นระเบียบ ง่ายแก่การได้นำมาใช้เพื่อวิเคราะห์ และจัดให้คณะทำงานได้รู้ บทบาทหน้าที่ที่ตนเองได้รับมอบหมายมากขึ้น เพื่อให้เข้าใจการจัดการการกิจการของวิสาหกิจชุมชนร่วมกันอย่างมี ส่วนรวมอย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อพัฒนาสินค้าออกให้ได้คุณภาพ ให้เพียงพอต่อความต้องการของตลาด และได้มี การวางแผนเพื่อให้มีการจัดจำหน่ายเป็นหุ้นของสมาชิกมากขึ้น ให้ร่วมกันบริหารจัดการอย่างชัดเจนตามกฎระเบียบ ของวิสาหกิจฯ นำคณะทำงาน และสมาชิกร่วมทำแผนการดำเนินงานร่วมกัน แผนการผลิต สินค้าของกลุ่มฯ ยังเป็น สินค้าในแนวอาหารและสมุนไพร เน้นย้ำที่เป็นของท้องถิ่น กลุ่มสมุนไพร่ : เน้น ตะไคร้ เป็นหลัก ในการขายสมุนไพร่ สด เราแนะนำให้สมาชิกของกลุ่ม ดูแลให้ดี ต้นที่อวบสวย และมีใบที่สดสวย และห่างไกลจากการใช้สารเคมี เพื่อเป็นต้น เน้นย้ำว่า เป็นตะไคร้ ปลอดภัยไร้สารเคมี

ปัญหาของวิสาหกิจฯ และแนวทางแก้ไข จำแนกได้ 1) แผนการตลาด กลุ่มตลาดที่จัดจำหน่ายสินค้าในชุมชน อำเภอนิคมบ่งพร และจังหวัดทั้งส่วนงานราชการ หรือเอกชนจัดขึ้นกลุ่มลูกค้าออนไลน์ กลุ่มนี้จะเป็นการไลน์ขายสดทางโซเชียล มีเดีย ที่เป็นที่ยอมรับของกลุ่มลูกค้าที่สนใจในสินค้าของกลุ่ม 2) แผนการผลิต กลุ่มสมุนไพร่ เน้น ตะไคร้ เป็นหลัก และ วางแผนการปลูกขมิ้นชัน และโพลี เพิ่มขึ้นในการขายสมุนไพร่สด เราแนะนำให้สมาชิกของกลุ่ม ดูแลให้ดี ต้นที่อวบสวย และมีใบที่สดสวย และห่างไกลจากการใช้สารเคมี เพื่อเป็นต้นเน้นย้ำว่า เป็นตะไคร้ ปลอดภัยไร้สารเคมี และ 3) แผนการ บริหารจัดการ วางแผนในส่วนงานบริหารจัดการให้เป็นแผนก ชัดเจนยิ่งขึ้น แผนกด้านการบริหารจัดการทั่วไป ก็ จะดูแลทุกเรื่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในกลุ่ม แผนกด้านการผลิตภัณฑ์ ต้องมารวางแผนในการจัดหาวัตถุดิบเข้ามาเพื่อไม่ให้มีการ ขาดตอนที่จะทำการผลิตตลอดทั้งปี แผนกด้านบุคคล ส่งเสริมให้สมาชิกได้เข้ามามีส่วนรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และพร้อมที่ ส่งเข้ารับการอบรมทางส่วนงานราชการ และแผนกการเงินการบัญชี สมาชิกทุกคนสามารถตรวจสอบได้ ให้มีการปิด บังในแต่ละเดือน แต่ละปีได้อย่างละเอียด

จากการวิเคราะห์ศักยภาพของวิสาหกิจฯ สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดพิษณุโลก จึงได้ร่วม บูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และจัดกระบวนการเรียนรู้การเพิ่ม ประสิทธิภาพการผลิตพืชสมุนไพร ตามประเด็นความต้องการ ดังนี้ 1) บรรยายหัวข้อ “การปรับปรุงบำรุงดิน การตรวจวิเคราะห์คุณภาพดิน” โดย วิทยากร สถานีพัฒนาที่ดินพิษณุโลก 2) บรรยายหัวข้อ “วิธีการเก็บเกี่ยว/เก็บรักษา พืชสมุนไพรให้มีคุณภาพ” โดย วิทยากร ประธานวิสาหกิจชุมชนปลูกและแปรรูปสมุนไพร่ทั่วยุทธศาสตร์ 3) บรรยายหัวข้อ “การผลิตทางการเกษตรที่ ดีและเหมาะสม GAP และเกษตรอินทรีย์” “การเตรียมตัวจัดเตรียมข้อมูล / เอกสารเพื่อการขอรับรองมาตรฐาน GAP พืชสมุนไพร และ ฝึกบันทึกข้อมูลเพื่อการขอรับรองมาตรฐาน GAP พืชสมุนไพร” โดยวิทยากร สำนักวิจัยและ พัฒนาการเกษตรเขตที่ 2 พิษณุโลก

สรุปผลการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้และการศึกษาดูงาน ดังนี้ 1) สมาชิกวิสาหกิจชุมชนบ้านโคก สมุนไพร่ไทย จำนวน 30 ราย มีความรู้ความเข้าใจ การวิเคราะห์ดิน และวิธีการนำดินตัวอย่างในแปลงของตนเองเพื่อ ตรวจสอบคุณภาพดินต่อไป เช่น การตรวจสอบความอุดมสมบูรณ์ของดิน สมบัติทางกายภาพ สมบัติทางเคมี และ สมบัติทางชีวภาพของดิน 2) เครือข่ายการผลิตพืชสมุนไพร มองเห็นถึงศักยภาพของกลุ่มว่าสามารถขับเคลื่อนไปได้ มากกว่าปัจจุบัน (การสนับสนุนองค์ความรู้ หน่วยงานราชการ การศึกษา เอกชน) 3) การมองภาพการผลิตพืช สมุนไพรที่กว้างขวางมากขึ้นกว่าการมองเห็นในพื้นที่ของตนเอง 4) ผู้เข้าร่วมอบรมเข้าใจ การผลิตทางการเกษตรที่ดี และเหมาะสม GAP และเกษตรอินทรีย์ และสามารถเตรียมตัวจัดเตรียมข้อมูล / เอกสารเพื่อการขอรับรองมาตรฐาน GAP พืชสมุนไพร เพื่อการขอรับรองมาตรฐาน GAP พืชสมุนไพรได้ และ 5) สมาชิก มีความสนใจและต้องการ สนับสนุนการแปรรูปสมุนไพร่ขั้นต้น จากวัตถุดิบที่สมาชิกแต่ละรายมี จัดทำแปรรูปสมุนไพร่ ลูกประคบสดและลูก ประคบแห้ง จึงได้ดำเนินการอบรมแปรรูปสมุนไพร่ ให้แก่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนฯ

การจัดกระบวนการเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตพืชสมุนไพร ภายใต้โครงการส่งเสริมและพัฒนา
สินค้าเกษตรชีวภาพ (สมุนไพร) ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ วันพุธที่ ๔ เดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๙
ณ ที่ทำการวิสาหกิจชุมชนบ้านโคกสมุนไพรไทย หมู่ ๖ ตำบลไทรย้อย อำเภอนิคมบ่งราย จังหวัดพิษณุโลก



กิจกรรมการจัดฝึกอบรมสาธิตการแปรรูปสมุนไพรขึ้นต้น การพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูป และพัฒนาความรู้การทำแผนธุรกิจ (Business Model) ภายใต้โครงการส่งเสริมและพัฒนา สินค้าเกษตรชีวภาพ (สมุนไพร) ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ เมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๖๙ ณ ที่ทำการวิสาหกิจชุมชนบ้านโคกสมุนไพรไทย หมู่ ๖ ตำบลทราย้อย อำเภอนิคมบ่งช้าง จังหวัดพิษณุโลก

